

Toimittaja Nikke Sillanpää: Me ihmiset olemme kuunnelleet musiikkia läpi historian. Olemme myös aikojen saatossa nauttineet useaan otteeseen erilaisista päihdyttävistä aineista, mikä on heijastunut niin populaarikulttuurin sanoituksiin, kuin myös kuvastoihin. Minun nimeni on Nikke Sillanpää, ja tänään pohdimme Radio Moreenissa, millaisia vaikutuksia populaarikulttuurissa kuvatulla päihteiden käytöllä on erityisesti nuoriin katsojiin, ja kuuntelijoihin. Vieraana studiossa on kanssani tänään väitöskirjatutkija Tampereen yliopistolta, Arttu Salo, oikein paljon tervetuloa.

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Kiitos.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Millainen merkitys huumausaineilla on populaarikulttuurissamme?

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: No lähtökohtaisesti voidaan ajatella näin, että populaarikulttuurihan tarjoaa meille tämmösiä niinku arvoja ja asenteita ja erilaisia niinku arjen tulkintemisen malleja. Jos sitten aatellaan että populaarikulttuuri tuottaa jotain huume kuvastoo tai päihteiden käyttöön liittyvää kuvastoa niin se tarjoo sitä kautta niinku niitä arvoja mitä liittyy niihin päihteiden käyttöön. Jos sitten aatellaan miten se voi esimerkiks nuorilla näkyä niin voidaan aatella sillain että jos on tämmönen niinku huume myönteinen, myönteisiä sanotuksia myönteistä kulttuuria esitetään esimerkiks televisiossa tai musiikissa niin sillä saattaa olla niinku näitten nuorten huume asenteisiin myönteistä, että he rupee ehkä asennoitumaan huumeisiin myönteisemmin.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Joo, tota, te ootte myös yhteiskuntatieteiden maisteri sosiaalityön puolelta, niin mikä sai teidät kiinnostumaan tästä alasta?

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Joo tosiaan sosiaalityö alana kiinnosti, oon aiemmin työskennellyt erityisopetuksen puolella. Ja siellä oon ollut tekemisissä koulukuraattoreiden ja lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kanssa. Ja sitä kautta niinku mietti että tuo vois olla semmonen ala, missä tämmöinen niinku yhteiskuntatieteellinen ajattelu yhdistyy tämmösen niinku ihan käytännön työhön missä autetaan ja tämmösessä niinku vaikeessa elämäntilanteessa olevia ihmisiä.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Joo, päässy tekeen ihan käytännön hommia. Ja tota, se on sitten näkyny tutkimisen niinku ulkopuolella et ootte ollu muun muassa Youth Against Drugs järjestössä töissä. Niin miltä tavanomainen työpäivä sitten nuorten huumeidenkäytön parissa on näyttänyt?

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: No, toi Youth Against Drugs ry:llähän mä olin tämmösessä kannabishankkeessa töissä, jossa me kävimme kouluttamassa nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille sitä mitenkä kannabiksesta ehkä kannattaa nuorten kans puhua ja muutenki sit niinku tämmösen kannabiksen ihan tämmöstä faktatietoa. Koska tuntuu että niinku nuorisopuolenkin ammattilaisilla ja sosiaalipuolen ammattilaisilla on yllättävän vähän tietoo kannabiksesta ja myös muista päihteistä. Elikkä tätä tietoo niinku semmosta faktatiedon jakamista ja sen kautta toimittas nuorten kanssa. Ettei se oo enemmän tämmösiin vanhoihin tosi huume vastaisiin ajatteluun koska se täytyy vähän niinku, kulttuuri muuttuu ja myös nuorisotyön ja meidän jotka työskentelemme nuorten

kanssa niin meidän asenteidenkin pitää vähän niinku miettiä et mitenkä toimii nuoren kanssa.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Kyllä, maailma muuttuu niin täytyy myös monen työyhteisön siinä päivittää tietojaan. Totaa...Kuinka suuren roolin suositut muusikot ja näyttelijät voi teidän mielestä omata nuoren elämässä?

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Noh, nuorten elämässähän on hyvin paljon sitä että haetaan sitä aikuisuutta ja lähetään sitä omaa identiteettiä rakentaan. Ja aika usein tämmöset niinku julkisuudessa esiintyvät henkilöthän saattaa olla semmosia esikuvia ja idoleita. Ja niillä voi olla hyvinkin iso merkitys yksittäiselle nuorelle, mut se että miten se näkyy niin sitä on vaikee niinku tosi tarkkaan sanoo et minkä jonkun yksittäisen henkilön tai yksittäisen idolin vaikutus yhden nuoren elämässä saattaa olla. Ehkä enemmän sieltä voi sitten ajatella et semmosia niinku arvoja ja asenteita saattaa ehkä enemmän tarttua mukaan.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Joo aivan. Totaa, pidättekö sit tärkeämpänä että muusikko kertois sanoituksissaan tästä omasta elämästään johon nuori kuuntelija voi samaistua, vaikka musiikki käsittelisi huumeiden käyttöä, vai että sanoituksissa otettais sit huomioon niinku tämmönen hyvän esimerkin osoittaminen?

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Toi on vaikee, vaikee kysymys. Sillain että kun aatellaan että se yksityiselämäkin on....kun ihan kertomisesta. No sitten tarinat, jokku tarinat niihinhan helposti samaistutaan kyllä kun kerrotaan henkilökohtainen tarina siihen tulee semmosta tietynlaista kosketuspintaa. Mut samalla sit miettii sitä, taikka ite mietin näin että semmonen niinkun yhteiskunnallisen kriittinenkin näkökulmien esiin tuominen voi olla ihan paikallaan, kun puhutaan päihteistä. Enkä tarkota tällä sitä että pitäis olla aina kriittinen näkökulma päihteiden käyttöön vaan ehkä myös sitä et se ois moninaisempaa että myös tulis ne ehkä myös ne positiiviset päihteisiin liittyvät jollain tavalla näkyviin koska se ois aina sitten hyvä myös niinku keskustelualusta että on se moninainen näkökulma niihin päihteisiin ettei oo vaan yks totuus mitä toivotetaan toistuvasti.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Aivan, eli ei jäis tämmöseks tabuks sit se huumeista puhuminen että sillä voi olla myös jotain positiivisia vaikutuksia. Totaa... Arttu Salo, huolettaako teitä entistä nuorempien lasten pääseminen internetiin, jossa on tarjolla erilaisia kuvastoja päihteiden käytöstä?

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Jonkin verran kyllä. Että jos aattelee että yhä nuorempi mitä nuorempi lapsi on niin sitä vähemmän on semmosta niinku kykyä käsitellä sitä kuvastoo, oli se sitten päihteiden käyttöön, väkivaltaan tai muuhun tämmöseen liittyvää.....Et tavallaan siinä aikalailta peräänkuulutan sitä vanhempienkin vastuuta siitä että pitäis olla hyvin tietoinen siitä että missä ne lapset siellä somemaailmassa on, mitä he siel katsoo. Ja sitten tämmösten erilaisten sovellusten käyttämistä jotka estäs ehkä pääsyä sinne, tämmösille jotka nyt voidaan aatella lasten kasvun kehityksen kannalta haitalliseks aiheeks. Ja ite oon ihan tyytyväinen esimerkiksi siitä miten televisiossa nykyään kun on nää ikärajat et siellä on ne tunnukset siitä et jos on esimerkiksi sitä päihteiden käyttöön niin sinne tulee se tietynlainen tunnus näkyviin jolloinka sitten voi aina vanhempi miettiä että joo tää ei ehkä ole lapselle sopivaa katsottavaa.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Kyllä. Vanhemmille on tullut paljon lisävastuuta mutta onneks keinotkin on muuttunu että pystyy sitten huolehtimaan lapsistaan tässä suhteessa. Tota, viimeisimmät tutkimustulokset ja kyselyt ovat osoittaneet, että vaikka nuorten alkoholin kulutus ja tupakointi on vähentynyt, niin huumeiden kokeilu on lähtenyt nousuun. Erityisesti kannabiksen käyttö on lisääntynyt viime vuosina. Millaisena näette tämän suunnan muutoksen?

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Joo, toi on mielenkiintoinen noita kouluterveyskyselyitä kun katsoo, et tosiaan tää niinku alkoholikäytön väheneminen. Ja erityisesti kannabiksen käyttöön tämmönnen niinku myönteinen asennoituminen ja sitä kautta ilmeisesti myös niinkun tämmöset kokeilukerrat on lisääntyny. Mut sitten kun kattoo sitä kouluterveyskyselyä niin sittenkun sitä kysymystä lähetään eteenpäin niin sitten nähdään näitä jotka ois kokeillu vähintään kaks kertaa, niin se heti vähenee verrattuna näihin kerran kokeilleisiin. Ja sitten taas jos katsotaan näitä jotka säännöllisemmin käyttää niin niitä on edelleen vähemmän. Mut täs on mun mielestä niinku vähän semmonen harha, et tavallaan että aika usein ajatellaan et kun alkoholin käyttö on vähentynyt, niin sit aika usein tulee se näkökulma että tää kannabis tai muut päihteet on jotenkin korvannu sen alkoholin. Kun sit kuitenkin kun katotaan näitä tutkimuksia niin ne ketkä käyttää sitä kannabista on ne samat nuoret jotka käyttää myös sitä alkoholia. Elikkä tässä rupee näkymään semmonen polarisoituminen siinä että on nuoret jotka ei käytä päihteitä, ja sitten on se toinen puoli joka käyttää ja joilla saattaa sitten ehkä olla elämässään myös muita vaikeuksia.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Kyllä. Tänään keskustelemme populaarikulttuurissa näkyvistä päihteistä ja niiden vaikutuksista nuoreen yleisöön. Väitöskirjatutkija Arttu Salo, uskotteko että populaarikulttuurissa esiintyvillä kuvauksilla, kuten rap-musiikin sanoituksilla, voisi olla asema tähän lisääntyneeseen kannabiksen käyttöön?

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Jossain määrin kyllä, se että mitä enemmän tulee tämmöistä niin sanottua positiivista kannabiskuvastoo, niin se vaikuttaa ehkä niin nuorten asenteisiin, ja jos on myönteinen asennoituminen niin sitten ehkä ne kokeilukerrat lisääntyy. Mut se että lisääntyykö sit tämmönen pysyvämpi käyttö niin sitä on vaikee ehkä näiden tulosten perusteella esimerkiksi siitä kouluterveys tulosten kysely kun niitä kattoo niin sen perusteella että lisääntyykö se paljoa sitten lopulta.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Kyllä. Tarvitaan lisää tutkimusta varmasti että tässä ollaan niinku melko alkutekijöissä vielä että, tai ei kovin montaa kymmentä vuotta olla ehditty vielä.

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Kyllä ja sitten mä luulen et kouluterveyskyselyistä ja yleensäkin päihdekyselyistä niin sitten siellä käy tämmöinen vastaajakato, nimenomaan sit niissä joilla on enemmän ongelmia aineiden kanssa, että he eivät vastaa kyselyihin tai heitä ei tavoiteta kyselyihin. Elikkä siinä voi tulla tämmöstä lievää harhaa et sit ne joilla oikeesti on aineitten kanssa ongelmia niin he jää ulkopuolelle näistä tilastoista.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Ja se on iso kysymys sitten sosiaalityön puolelle miten heidät tavoitetaan

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Kyllä, sosiaalityön ja päihdehoidon puolelle muutenkin.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Kyllä, tota, kuinka te koette et huumausaineiden kuvattu käyttö on muuttunut eri medioissa vuosien varrella?

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Joo tää on mielenkiintoinen kysymys, ite tosiaan ehkä eniten alkoholikuvastoo kattonu ja siinä se on niinku moninaistunu se kuvasto mitä alkoholiin liittyy, mut sitten niinku huume kuvasto on ehkä tosta aiemmasta työstäni siellä kannabishankkeessa johtuen niin kannabiskuvasto on mulle se tutuin, niin se ei vielä oikein suomalaisen viihteen puolella näy. Et tämmönen kuvasto mitä esimerkiksi amerikkalaisessa tv-viihteessä näkyy missä tätä kannabiksen käyttöä esitetään tosi huolettomana, ja siitä tehään niinku tämmöstä komediaa, jota Suomessa vastaa sit tämmönen humala- ja kannihuumori. Niin sitä ei niinku suomalaisessa tv-viihteessä vielä näy. Sitten taas jos aatellaan niinku tämmöstä musiikkia niin tuntuu no sen niinkun...jos puhutaan tämmösest niinku underground-räpin niin siellähän ja punkin puolella ehkä näkyy tämmönen kannabiksen käytön kuvasto ja näkyy ehkä muutkin päihteet mut sit tuntuu että tässä mikä niinku valtavirtamusikkoa kotimaista on niin siinä ei välttämättä oo ja jos näkyy niin se on sitten taas se alkoholi.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Joo, kyllä. Ja noikin on tietenkä tietoisia asioita mitä sarjojen tekijät voi tehdä että kuvataanko tässä nyt huumeiden käyttöä ollenkaan vai valitaanko mielummin sitten alkoholin käyttöä että...ja se heijastuu varmaan siitä yhteiskunnallisesta keskustelusta mitä käydään.

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Joo, mä luulen et siin on se että huumeet ja huumeiden käyttö...koska se on laitonta ja siihen liittyy meillä tosi vahvoja moraalisia kantoja siitä että se ei ole hyväksyttävää niin se voi rajoittaa hyvinkin paljon niinku tv-viihteen ja muun viihteen tekijöitä et miten he voi huumeiden käytön esittää.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Kyllä. Tota, huumausaineista käytävä yhteiskunnallinen keskustelu on muuttunut viime vuosina hieman avoimempaan suuntaan kuitenkin, mutta jotkin aiheista voivat tuntua vielä tabuilta. Voisiko huumausaineiden käytön kuvaaminen populaarikulttuurissa luoda suvaitsevamman ilmapiirin asian ympärille, jossa aikuiset voisivat keskustella avoimemmin nuorten kanssa huumausaineiden käytön vaaroista?

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Juu itse nään sen sillain että jos esim huumeiden taikka ensin nyt sen kannabiksen kuvaamista on jossain televisiosarjassa jos esimerkiks aatellaan että vanhemmat katsois yhdessä lasten ja nuorten kanssa niin ehkä se keskustelu vois lähteä siitä jolloinka se tavallaan loisi semmosen keskustelun avauksen se viihde, et sillä vois olla tämmöinen mahdollisuus. Tiedän että niinku huumeista keskustelemaan lähteminen ei välttämättä oo sen omankaan nuoren kanssa kauheen helppo asia. Ja tavallaan sitä keskustelu niin tavallaan ois hyvä että syntyis niitä tilanteita niin sanotusti vähän niinku luonnostaan juuri ehkä jonkun viihteen kautta. Tai sitten jos on tämmösessä mediajulkisuudessa muuten esillä se keskustelu jolloinka se nuori vois sen aikuisen kanssa lähteä sitä keskustelua viemään eteenpäin.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Kyllä, että jos kynnyks on matalampi niin sitten pystytään avoimemmin keskustelemaan ja lisäksi tietoo niinku siitä huumeiden käytön haitoista ja myös ehkä hyvistä vaikutuksista.

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Joo ja just tämä että sitten se keskustelu lähtee jos, aika useinhan meillä on se tilanne että ihmiset joilla ei ole sitä omakohtaista, jotain kautta saatua omakohtaista kokemusta laittomiin päihteisiin niin eivät välttämättä tiedä niin sit esimerkiksi tämmönen et sitten yhdessä lähetään sitä tietoa hakemaan jolloinka se saattaa myös auttaa että sitten pohditaan et mitä siellä someissa esiintyvissä keskusteluissa missä sitten on se semmonen faktatieto.

Toimittaja Nikke Sillanpää: Aivan. Tästä muodostui oikein hedelmällinen keskustelu meihin kaikkiin vaikuttavasta populaarikulttuurista, ja sen sisällä esiintyvistä ilmiöistä. Uskon ainakin ite että avoin keskustelu huumausaineiden käytöstä nuorten kanssa ja myös yhteiskunnallisella tasolla olisi parhaaksi myös tulevaisuutta ajatellen. Kiitos paljon haastattelusta, Arttu Salo.

Väitöskirjatutkija Arttu Salo: Kiitos